herpy

GECKOR

Striped day gecko

Phelsuma lineata

Phelsuma lineata är en liten dagaktiv gecko från Madagaskar med grön kropp, en bred mörk rand längs sidan och röda fläckar på rygg och huvud. Den klättrar i växter och bambu, lever av insekter, nektar och fruktpuré och kräver värme, UVB och hög luftfuktighet. Den passar den som vill titta på sina djur snarare än hålla dem i handen.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Phelsuma lineatum*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**10-15 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**8-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**25-29 °C**
Värmeplats	**28-32 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, frukt, nektar och färdigfoder**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-18 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**40-90 dagar** vid 24-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Phelsuma lineata är en smal, dagaktiv gecko på 10-15 cm inklusive svans. Hanarna är mellangröna med många små röda prickar på den nedre delen av kroppen och en röd teckning på huvudets ovansida. Längs varje sida löper en tjock, brun till svart rand, buken är ljus, och det kan finnas blått på svansen och i nacken. Honorna är mer dämpade i färgen. Nosen är spetsig, ögonen är runda och saknar ögonlock, tårna har häftlameller och huden är fin och sammetslen.

Arten beskrevs 1842 av John Edward Gray. Artnamnet kommer från latinets *linea*, "streck" eller "linje", och syftar på randen längs sidan. Namnet täcker förmodligen en samling av flera olika former. Man skiljer mellan tre underarter, *P. l. lineata*, *P. l. bombetokensis* och *P. l. elanthana*, och flera former som tidigare hörde till arten har lyfts till egna arter, till exempel *Phelsuma dorsivittata* och *Phelsuma punctulata*. Arten har gett namn åt en grupp nära släktade dagaktiva geckor, *Phelsuma lineata*-gruppen. I fångenskap är det en förhållandevis härdig dagaktiv gecko, särskilt när djuren är uppfödda i fångenskap.

Den är snabb och känslig och lämpar sig bäst som utställningsdjur. Huden kan lätt rivas upp, och hantering stressar djuret. Med god skötsel kan den bli upp till 15 år.

Utbredning och livsmiljö

Phelsuma lineata förekommer naturligt på Madagaskar. Arten lever i de fuktiga norra och östra delarna av ön, i låglandet och på medelhöga områden längs ostkusten. Underarten *P. l. bombetokensis* finns i nordväst vid Bombetokebukten och *P. l. elanthana* i centrala Madagaskar. Former från trakten kring Perinet och Moramanga i öster och från södra centrala Madagaskar har beskrivits som egna underarter, men räknas nu ofta till nominatformen.

Arten har också införts till Réunion. Det beståndet räknas inte med i det ursprungliga utbredningsområdet.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Arten föredrar fuktiga, subtropiska till tropiska skogsområden och finns både i låglandet och på medelhöga områden längs ostkusten. I naturen lever den främst i träd, buskar och andra växter och håller sig högt över marken. Den ses framför allt i öppna, soliga skogsbryn, där den kan sola sig och jaga insekter.

Den är aktiv på dagen. Den äter insekter och andra små ryggradslösa djur, blomnektar och saft från frukt. Madagaskars ostkust är varm och fuktig året runt, och det är den kombinationen av värme, ljus och dagg eller regn man efterliknar i terrariet.

Skötsel

TERRARIET

Ett enskilt vuxet djur ska ha ett högt terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Ett par ska ha minst 45 × 45 × 60 cm så att djuren kan komma undan varandra. Arten lever uppe i vegetationen, så terrariet ska vara högt snarare än brett, med många växter och bambupinnar.

Inred med grenar, lianer, korkrör och bambu på alla höjder så att djuret kan klättra, gömma sig och hitta både ljus och skugga. Levande växter som dracaena, sansevieria, pothos, philodendron och bromelior ger skydd, håller kvar fukten och är platser där honan lägger sina ägg. Konstgjorda växter lämpar sig sämre. Som botten används en fuktbevarande blandning av kokosmull och matjord i ett lager på cirka 5 cm, gärna med löv överst. Botten dämpar ett fall och hjälper till att hålla luftfuktigheten uppe.

Terrariet ska ha god ventilation, annars växer det snabbt mögel. Ta bort spillning dagligen och byt botten var tredje till fjärde månad. Djuren kryper gärna upp och ned på nätet, så värmekällor ska hänga ovanför locket och inte ligga direkt mot nätet.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 25-29 °C i terrariet. Under en värmekälla högst upp i terrariet ska det finnas en solplats på 28-32 °C, till exempel på en gren direkt under en liten vit värmelampa. På natten får temperaturen sjunka till 20-24 °C.

Den varmaste zonen ska ligga överst och den svalaste nederst så att djuret själv kan välja. Använd digitala termometrar med givare både vid solplatsen och längst ner. Är solplatsen för varm, dämpas lampan eller byts mot en svagare. För höga eller för låga temperaturer stressar djuren och kan i värsta fall ta livet av dem.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på i genomsnitt 50-80 %, mätt mitt i terrariet. Det är naturligt att den är lägre vid värmen och högre i den svalare delen, och att den stiger på natten och sjunker under dagen. Spraya terrariet med en tryckspruta varje morgon och vid behov även på kvällen. Djuren slickar dropparna från bladen och väggarna.

Ställ dessutom in en låg, stabil vattenskål med friskt vatten, gärna på en hållare uppe i terrariet, och byt vattnet dagligen. Skålen ska diskas ordentligt varje vecka. Ständig fukt utan ventilation ger mögel och hudproblem.

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus, en solplats och UVB för att kunna ta upp kalk och visa sina bästa färger. För UVB används ett UVB-rör eller en kompakt UVB-lampa, och på en solplats under lampan ska UV-indexet ligga på omkring 3-4 (Ferguson-zon 3). Avståndet mellan lampa och djur avgör styrkan, så mät gärna med en UV-mätare. Lampan eller röret ska

bytas var 6:e-12:e månad, eftersom effekten avtar.

Ge dessutom vanligt, skarpt ljus med en färgtemperatur på omkring 6500 K så att djuren blir mer aktiva. Dagslängden är cirka 13 timmar på sommaren och 11 timmar på vintern, med gradvisa övergångar däremellan. På natten ska det vara mörkt.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Arten är allätare. I naturen lever den av insekter, nektar och fruktsaft. I fångenskap består maten av levande insekter och en söt blandning, antingen ett färdigfoder för fruktätande geckor utrört med vatten eller fintmosad barnmat med frukt. Insekterna kan vara syrsor, små kackerlackor, gräshoppor, små daggmaskar, silkesmaskar och vinglösa bananflugor till de allra minsta djuren. Mjölmask och vaxmask är feta och innehåller för lite kalk, så de ges bara som godbit.

Unga djur får insekter dagligen och den söta födan varannan dag. Vuxna djur får insekter två till tre gånger i veckan och den söta födan en gång i veckan. Insekter bör utgöra omkring 90 % av kosten så att djuret inte blir för fett. Den söta födan sitter bäst i en liten skål på en vägg eller gren högt upp i terrariet, och färsk frukt eller barnmat ska tas bort efter ett dygn.

Insekterna ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon, och de pudras med kalk före varje utfodring. Kalk med D3-vitamin används två gånger i veckan om inget färdigfoder med tillsatt D3 ges. Variation är viktig: växla mellan flera insektsarter och smaker.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är snabb, känslig och nervös. Den lämpar sig bättre att titta på än att ta i handen, och hanteringen bör hållas till ett minimum. Djuret kan hänga på glaset med en enda tå, och huden kan lätt rivas upp. Om det är nödvändigt att flytta djuret, stöd kroppen och ta aldrig tag i svansen. Efter flytten ska djuret få minst två veckor i fred. Med tiden vänjer sig de flesta djur vid att man finns där och flyr inte längre.

Djuren kan hållas parvis. Det är det vanliga sättet för den som vill föda upp. Om du inte vill föda upp är det bäst att hålla ett enskilt djur eller en grupp med enbart honor. Håll aldrig två hanar tillsammans. Använd ett terrarium som är större än minimimåttet, med många gömställen. Om du ser bettmärken eller rivd hud ska djuren skiljas åt.

Nya djur bör hållas i karantän innan de sätts ihop med andra.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på välutvecklade lårporer, som liknar fjäll med tydliga prickar och ofta sitter i ett V-format mönster. Hos honor är de outvecklade eller svagare. Honorna har ofta stora kalksäckar på halsens sidor, men det ses ibland hos hanar också, så lårporerna är det säkraste sättet. Hanarna är dessutom de mest färgstarka. Djuren bör vara minst ett år gamla innan de sätts i avel, och de ska vara friska och ha en god kroppsvikt.

PARNING

Arten kan födas upp förhållandevis lätt om den får lämplig föda, gömställen, platser att lägga ägg på och rätt ljusförhållanden. Före säsongen kan djuren få kortare dagar och lägre temperatur, till exempel 10-12 timmars ljus och 18-20 °C i 6-10 veckor på vintern. Viloperioden har beskrivits för dagaktiva geckor i allmänhet och är inte dokumenterad specifikt för arten. Under den perioden äter djuren mindre. Därefter höjs temperatur, ljusmängd och foder gradvis till det normala.

Hanen biter fast honan i nacken under parningen, och bettmärkena kan synas efteråt. Håll utkik efter djuren de första dagarna. Uppstår slagsmål ska de skiljas åt. Det kan hjälpa att vänta några veckor och inreda ett nytt, tätt planterat terrarium innan de sätts ihop igen. Ett avelspar kan ofta gå ihop hela året.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger som regel två ägg åt gången, och efter den första läggningen följer en ny kull var tredje till sjätte vecka under flera månader av säsongen. Hos små dagaktiva geckor som denna syns äggen som två vita ovaler genom bukväggen när de är nästan färdiga. Äggen limmas fast på en yta, till exempel insidan av ett ihåligt bamburör eller en korkbark, eller gömmas mellan bladen på växterna.

Ställ ett stycke ihåligt bambu eller ett korkrör i terrariet så att honan har en lämplig plats. Ge henne gott om kalk och insekter hela säsongen så att kalksäckarna är fyllda.

INKUBATION

Äggen kan stanna kvar i terrariet eller flyttas. Ska de flyttas läggs de i en liten bricka i en plastlåda med lufthål i locket, med ett lager fuktig vermikulit i botten (två delar vermikulit till en del vatten). Äggen är ömtåliga och får inte vändas eller klämmas. Markera ovansidan innan de flyttas.

Äggen kläcks efter cirka två månader. Håll dem vid en stabil temperatur på 24-28 °C. De tål svängningar från 18 till 31 °C och kan därför också kläckas i terrariet. Kläckningstemperaturen är inte dokumenterad specifikt för arten.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nykläckta ungarna är mycket små och ska ha sin egen lilla låda med små gömställen, löv, växter och en lätt upphöjd vattenskål eller regelbunden sprayning. De ska ha samma ljus och samma temperaturer som de vuxna. Ge dem dagligen små byten som vinglösa bananflugor och små syrsor, pudrade med kalk, och ett sött färdigfoder eller barnmat varannan dag.

Håll ungarna enskilt eller i små grupper av samma storlek, och skilj dem åt om de börjar slåss. Ungarna ska vara minst ett år innan de används i avel. Tillväxten är inte dokumenterad för arten, så väg och titta på djuren regelbundet.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är härdig, men små fel i skötseln ger snabbt problem:

- För hög eller för låg temperatur stressar djuren och kan vara dödlig. Använd termometrar vid solplatsen och längst ner.
- Brännskador, om djuret klättrar upp och ner i nätet precis under en värmelampa. Häng lampan över locket.
- Kalkbrist och skelettsjukdom vid för lite UVB, kalk eller D3-vitamin. Använd UVB och pudra insekterna.
- Mögel och hudproblem vid dålig ventilation och ständigt våt botten.
- Hudrester vid tårna och svansroten, om luftfuktigheten är för låg. Kontrollera djuret vid varje hudömsning.
- Maskar och kvalster, som behandlas med pulver eller droppar från en veterinär.

Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret är slött, slutar äta, har ändrad avföring, har blödningar, förlamningar, onormala svullnader eller frakturer, eller om det har fått i sig något giftigt. Vänta inte: små geckor försämras snabbt.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.